

STYRELSEN FOR ARBEJDSMARKED OG REKRUTTERING

SLUTEVALUERING af projektet: "Stå ikke i stampe, brug din rampe"

NOTAT

ADRESSE COWI A/S
Parallelvej 2
2800 Kongens Lyngby

TLF +45 56 40 00 00

FAX +45 56 40 99 99

WWW cowi.dk

PROJEKTNR.

DOKUMENTNR.

VERSION

UDGIVELSESDATO

BESKRIVELSE

UDARBEJDET

KONTROLLERET

GODKENDT

0.2

14-12-2018

Hle

Sindpårøren-
deRådgivning

Hle

INDHOLD

1	Indledning	2
2	Projektet	3
2.1	Forandringsteori	4
3	Målopfyldelse	6
3.1	Projektændringer undervejs	7
3.2	Aktivitetsmålne	7
3.3	Resultatmål	11
3.4	Effekt mål	17
4	Erfaringer og læringer	22
5	Samlet vurdering	27

1 Indledning

Indhold

Dette notat indeholder resultaterne af slutevalueringen af projektet "**Stå ikke i stampe, brug din rampe**", som gennemføres af SIND Pårørenderådgivning. Projektet har fået midler fra puljen "Initiativer for personer med handicap, 2015".

Slutevalueringen er gennemført på baggrund af resultaterne af midtvejsevalueringen og et evalueringsmøde med indsatsgruppen den 4. december 2018. Indsatsgruppen omfatter projektledelsen i SIND Pårørenderådgivning og projektets tætte samarbejdspartnere: Jobcenter Aarhus, Randers og Odder. På mødet blev der fulgt op på målopfyldelsesgraden på de enkelte målindikatorer samt opsamlet erfaringer og læringer.

Metode og datagrundlag

Rent metodisk er slutevalueringen baseret på en opfølgning på den forandringsteori og de måltal, der blev fastsat på den indledende workshop i 2016, og som der også blev fulgt op på i forbindelse med midtvejsevalueringen.

Datagrundlaget består af

- > **Indsatsgruppens løbende registreringer** af antal deltagere og status på de enkelte deltagere.
- > **Start og slut survey blandt deltagerne** i projektet.
- > **Survey blandt nogle af de virksomheder**, der har været involveret i projektet inden for det seneste år.
- > **Indsatsgruppens opgørelse af og tilbagemeldinger på i hvilket omfang de har implementeret de planlagte aktiviteter.**
- > **Indsatsgruppens erfaringer og læringer.**

Der skal gøres opmærksom på, at noget af teksten er den samme, som i forbindelse med Midtvejsevalueringen. Det gælder beskrivelsen af projektet, forandrings teorien, og de måltal, der opfyldt, samt nogle af erfaringerne og læringerne.

2 Projektet

Mål med projektet

Målet med projektet er at sikre **fleksjobgodkendte ledige med psykisk sygdom og psykisk sårbarhed**, et godt og varigt fleksjob, og dermed en fast tilknytning til arbejdsmarkedet. Målet er endvidere at styrke muligheden for en fortsat **tværfaglig og tværsektoriel indsats**. Projektets basisoplysninger fremgår af tabellen neden for.

Basisoplysninger for projektet			
Projektperiode	01.01.2016	til	31.12.2018
Samlet projektbudget	4.752.224 DKK		
Overordnet mål	At sikre fleksjobgodkende personer med psykisk sygdom og psykisk sårbarhed et varigt job.		
Primære målgruppe	Personer, der er godkendt fleksjob (oftest minifleksjob) og som har psykisk sygdom og er psykisk sårbare. Ydelsesgrundlaget er typisk ledighedsydelse. Der kan også indgå allerede ansatte, der har behov for en særlig fastholdelsesindsats (5-10%).		
Sekundære målgrupper	Virksomheder og Jobcentre.		
Samarbejdspartnere	Jobcenter Aarhus		
	Jobcenter Randers		
	Jobcenter Odder		
	Defactum (projekt evaluator ift. modellen)		
Det/de centrale virkemidler i forhold til den ønskede forandring:			
<ul style="list-style-type: none"> > Der tages udgangspunkt i borgeren og opbygges tætte relationer til borgeren og mellem de forskellige aktører (Jobcentret, virksomhederne og civilsamfundet (SIND pårørenderådgivning frivillige og pårørende), der skal understøtte borgeren i forhold til at kunne mestre en hverdag med job. > Øget fleksibilitet i indsatsen – der opbygges en samarbejdsmodel mellem jobcentret, virksomhederne og civilsamfundet (SIND pårørenderådgivning, frivillige og pårørende), som sikre, at der kan ske en hurtig reaktion, når der er behov herfor i forhold til at sikre, at målgruppen opnår et fleksjob og fastholder det. > Inddragelse af frivillige og pårørende. 			

Projektet gennemføres i tæt samarbejde med de tre involverede jobcentre:

- > Jobcenter Aarhus
- > Jobcenter Randers
- > Jobcenter Odder.

Projektet har frikøbt en jobkonsulent i hver af de tre jobcentre, som deltager i indsatsgruppen. Frikøbet består i ca. 15 timer ugentligt. Indsatsgruppen har afholdt møder hver måned, hvor de har drøftet status på projektets fremdrift og erfaringer og læringer.

Der er endvidere nedsat en styregruppen bestående af repræsentanter fra de tre aktører. Styregruppen mødes hver 6. måned og følger aktivt med i projektet og projektets fremdrift.

Endelig har der været nedsat en følgegruppe bestående af¹

- > Thomas Medom, Rådmand for Sociale Forhold og Beskæftigelse, Aarhus Kommune (indtil udgangen af 2017)
- > Vibeke Jensen, Chef for Jobcenter Aarhus
- > Knud Kristensen, Formand for Landsforening SIND
- > Peter Nørgaard, Direktør, Creative Company
- > Knud Åge Rasmussen, Næstformand, Transport, Logistik og Byg, 3F
- > Jens Peter Hedelund, Kommunaldirektør Ringkøbing – Skjern Kommune
- > Michael Danielsen, Chefpsykolog, Psykiatrifonden (indtil udgangen af 2017)
- > Lise Thomsen, Brugerrepræsentant
- > Niels Anders Poulsen, Leder af SIND Pårørenderådgivning
- > Jonna Winther, Projektleder "Stå ikke i stampe – brug din rampe".

Formålet med følgegruppen har været at bringe inspiration og viden ind i projektet, samt at være med til at formidle resultater fra projektet ud til fx virksomheder, den politiske verden, borgerne mm.²

2.1 Forandringsteori

Centrale virkemidler Projektets centrale virkemidler er

- > Opbygning af **tætte relationer** til borgerne og mellem SIND, jobcentrene og virksomhederne.
- > Opbygning af en **tværfaglig og agil samarbejdsmodel** mellem SIND, Jobcentrene og virksomhederne, som sikre fleksibilitet i indsatsen og hurtig reaktion, når der er behov herfor.
- > Brug af **metoden "Du bestemmer"**, der bl.a. er baseret på kerneprincipperne frivillighed og vurderingsfrihed³.
- > **Opsamling og udbredelse af viden om psykiske sygdomme**, og om hvad der skal til for, at psykiske syge kan mestre et job.
- > Inddragelse af **frivillige og pårørende**.

Brugen af **metoden "Du bestemmer"** indebærer, dels at det er frivilligt om, den enkelte borger vil deltage i projektet, dels at det er op til borgeren selv frit at vurdere og træffe egne beslutninger. Projektmedarbejder og jobkonsulenterne fungerer således primært som facilitatorer i forhold til at bistå borgerne med at foretage vurderinger og træffe beslutninger. På denne måde sikres det, at det er **borgeren selv, der tager ansvar for forløbet**, samt at der gives **den**

¹ Kilde: <http://bruqdinrampe.dk/om%20projektet/styregruppe%20og%20f%C3%B8lge-gruppe.html>

² Kilde: <http://bruqdinrampe.dk/om%20projektet/styregruppe%20og%20f%C3%B8lge-gruppe.html>

³ Kilde: <http://bruqdinrampe.dk/om%20projektet/metoden/teoretisk%20ramme.html>

nødvendige tid til, at borgeren er parat til at tage næste skridt på vejen mod beskæftigelse.

I forbindelse med implementeringen af det tætte samarbejde mellem SIND Pårørenderådgivning, jobcentrene, og virksomhederne er der lagt stor vægt på at sikre, at de relevante medarbejdere har **den nødvendige viden** om dels **psykiske sygdomme**, dels om **hvordan psykiske syge kan mestre et job**, samt om hvilke muligheder, der er for at gøre brug af **de handicapkompenserende ordninger**.

Samtidigt er der lagt stor vægt på at sikre, at der pågår **en tæt og løbende dialog mellem de tre aktører** og med den enkelte borger, således det sikres, at der kan **reageres relativt hurtigt**, når den enkelte borger er parat til at tage det næste skridt og/eller hvis der opstår behov for ændringer i indsatsen.

Et centralt element ved projektet er endvidere muligheden for at **inddrage pårørende, netværk og/eller frivillige**. I tråd med den overordnede tilgang er det frivilligt om borgeren ønsker at inddrage og/eller gøre brug af denne mulighed.

De pårørende er i denne henseende ikke tænkt som direkte brobyggere til arbejdspladserne – men som støttepersoner i forbindelse med møder, hvis borgeren ønsker, de er med.

Forandringsteori

Nedenfor er forandringsteorien bag projektet præsenteret. Forandringsteorien viser, hvordan projektet vil nå det overordnede mål med projektet, hvilke resultater, der går forud på kort og lang sigt, og hvilke aktiviteter disse resultater kræver.

Hovedaktiviteter	Resultat på kort sigt	Resultat på lang sigt	Effekter -
<ul style="list-style-type: none"> › Opbygning af tværfaglig samarbejdsmodel mellem jobcentre, virksomhederne og SIND Pårørenderådgivning (- fastlæggelse af ansvarsfordelingen og kommunikationsgange i indsatsgruppen) › Udvikling af indsatsgruppens kompetencer (Viden om dels hvordan personer med psykiske sygdom kan tackle jobs, dels om metoden "Du bestemmer", samt om de handicapkompenserende ordninger) › Udvikling af relevante medarbejders kompetencer i virksomhederne › Udvikling af kompetencerne hos målgruppens netværket (pårørende/venner/frivillige) › Udarbejdelse af informationsmateriale til de frivillige mentorer, jobcentre og borgerne, samt virksomhederne i form af pjecer til borger og virksomheder. Til jobcentre udarbejdes "retningslinjer for kollegaer" og samarbejdsmodel. Til frivillige mentorer udarbejdes en samarbejdskontrakt. › Indsatsgruppen har oprettet målrettede fleksjob til målgruppen 	<ul style="list-style-type: none"> › Målgruppen har større viden om, hvordan de skal mestre en dagligdag med job (robusthed) › Indsatsgruppen har større viden om, hvordan de understøtter (empower) målgruppen i forhold til at kunne mestre et dagligdagsliv med job › Indsatsgruppen har øget viden om psykiske sygdom og om hvordan psykiske syge kan mestre et job › Indsatsgruppen har øget viden om de handicapkompenserende ordninger › Arbejdsgiverne og relevante medarbejdere i de virksomheder, som har ansat målgruppen i fleksjob, har fået øget viden om psykisk sygdom › Arbejdsgiverne og relevante medarbejdere har fået øget viden om, hvilke jobfunktioner den enkelte borger med psykisk lidelse, kan mestre › Netværket får øget viden og redskaber og inddrages i forhold til at støtte målgruppen i hverdagen og agere som bindeled til indsatsgruppe 	<ul style="list-style-type: none"> › Målgruppen kan mestre en dagligdag med job › Indsatsgruppen kan støtte målgruppen i at opnå og fastholde et fleksjob › Arbejdsgiverne og relevante medarbejdere mestre de kompetencer (viden og inkluderende kultur), der skal til for at fastholde målgruppen › Netværket kan gå ind og støtte målgruppen i at mestre dagligdag med job › Virksomhederne opretter permanente små (fleks-)jobs til målgruppen 	<ul style="list-style-type: none"> › Øget beskæftigelse blandt målgruppen

Nedenfor følger en mere detaljeret gennemgang af opfyldelsen af de enkelte mål for projektet.

3 Målopfyldelse

I forbindelse med den indledende workshop blev der fastlagt en række konkrete aktivitets-, resultat- og effektmål. Målene er fastlagt med udgangspunkt i forandringsteorien og udgør projektets forventninger til i hvilket omfang de planlagte aktiviteter vil udmønte sig i et ændret kompetence-, videns-, og erkendelsesniveau hos målgruppen og de involverede aktører (SIND Pårørenderådgivning,

Jobcentrene og virksomhederne) på kort sigt og at det på længere sigt vil medføre ændret mestringsevne hos målgruppen og ændret indsats og adfærd hos de tre involverede aktører, som igen vil medføre, at målgruppen i højere grad opnår varige ordinære jobs.

3.1 Projektændringer undervejs

Ændringer

I forbindelse med implementeringen af aktiviteterne er der foretaget nogle få **ændringer** af dels organiseringen af indsatsen, dels af måltallet for antallet af visiterede borgere, samt af arbejdsfordelingen mellem SIND Pårørenderådgivning og de tre jobcentre.

Hvad angår **organiseringen**, så er der kun sket tre udskiftninger i indsatsgruppen i projektperioden. Den ene skete tidligt i projektperioden og omfattede en af SIND Pårørenderådgivnings medarbejdere (Jobstøtteperson). Den anden omfattede jobkonsulenten fra Jobcenter Odder, der gik på pension ved årsskiftet 2017/2018. Endelig så har Jobcenter Aarhus i den sidste del af projektperioden valgt at tilknytte en jobkonsulent mere. Det skete i forbindelse med, at en af SIND Pårørenderådgivnings medarbejdere gik på barsel i sommeren 2018. Det team, som har implementeret projektet har således været relativt stabil igennem hele projektperioden.

Hvad angår **måltallet for antal visiterede** borgere til projektet, så bad projektet i forbindelse med midtvejsevalueringen om, at få nedsat måltallet fra 165 til 125 borgere og stoppe indtaget af borgere i april 2018, hvor de forventede at være nået op på 125 borgere. På det tidspunkt midtvejsevalueringen blev gennemført (november 2017) omfattede projektet 110 borgere. Baggrunden for ønsket om at stoppe indtaget af borgere i april 2018, var et ønske om at have den nødvendige tid i den resterende projektperiode frem til 31. december 2018 til at sikre, at 60 procent fastholdes i jobbet i minimum 6 måneder. STAR imødekom ønsket. Bag ønsket lå endvidere den erkendelse, at det tager relativt lang tid at gøre de enkelte borgere i målgruppen klar til at starte i et fleksjob og det især når målet er, at der skal være tale om varige jobs.

Projektet har endvidere ændret på **arbejdsfordelingen** siden starten, hvor det var planen, at de personer, der sidder i SIND Pårørenderådgivning (SPR) alene skulle stå for de individuelle forløb og jobstøttepersonen for kontakten med virksomhederne. I dag har alle i projektet både individuelle forløb og kontakt til virksomhederne, idet det har vist sig, at der gik både viden og den tætte relation med borgeren tabt ved den oprindelige model. Erfaringen er, at det er vigtigt, at det er dem, der kender de enkelte borgere bedst, der også har kontakten med virksomhederne og med borgerne i virksomhedsforløbet. Herved sikres det, at den tætte relation bevares, og den særlige viden om den enkelte borger kan videreformidles til virksomheden.

3.2 Aktivitetsmålene

Projektet har fastlagt i alt 10 konkrete aktivitetsmål, som **alle er nået ved projektets afslutning.**

I det følgende gennemgås de enkelte mål kort enkeltvis. De fremgår ligeledes af tabellen neden for.

Udvikling af en samarbejdsmodel

Projektet havde fra start et mål om tidligt i projektperioden at udvikle en fast samarbejdsmodel mellem Sind Pårørenderådgivning, de tre jobcentre og virksomhederne.

Dette mål er opfyldt.

I forhold hertil er det SIND Pårørenderådgivnings (SPR) erfaring, at det har været en fordel, at lederen af SPR tidligere har arbejdet i jobcentreregi, og at han inden projektstart tog rundt til de enkelte jobcentre og fik samarbejdsaftalerne på plads, herunder faste aftaler om hvor mange borgere hver af jobcentrene skulle visitere til projektet. Samarbejdsmodellen har indebåret, at SPR og de tre jobcentre igennem hele projektperioden har haft en tæt og løbende dialog i form af bl.a. månedlige sparrings- og erfaringsudvekslingsmøder. De månedlige møder har typisk taget udgangspunkt i en konkret case.

Herudover har projektlederen fra SIND Pårørenderådgivning to gange om året besøgt hver af de tre jobcentre, og her holdt møder med lederne og repræsentanten fra indsatsgruppen. Formålet hermed er at få udbredt de opnåede erfaringer og skabt ejerskab i jobcentret.

Visitering af 125 borgere til projektet

Opindeligt havde projektet et mål om at visitere 165 borgere til projektet, men det blev som nævnt ovenfor, ændret til 125 ved årsskiftet 2017/2018.

Ved afslutningen af projektet har der været visiteret 125 borgere til projektet, og målet dermed nået.

Dette mål er opfyldt.

Rekrutteringen er foregået lidt forskelligt i de tre jobcentre:

I Randers er det sagsbehandlerne i fleksjob afdelingen, der har fundet borgerne og forholder dem projektet. Hvis de var interesseret, blev de visiteret til projektet.

I Odder fik de borgere, der er visiteret til fleksjob, og som har psykiske problemer, tilbud om at deltage i projektet. Nogle sagde nej, fordi det var for angstprovokerende. Det var kun, dem der vurderes at kunne profitere af at deltage, der fik tilbuddet.

I Aarhus har det været sagsbehandlerne, der udvalgte, hvem der skulle deltage. Nogle er blevet fravalgt, fordi de er for dårlige.

Opkvalificeringskurser for indsatsgruppe

Indsatsgruppen har deltaget i tre konkrete opkvalificeringsforløb i starten af projektperioden. Det ene forløb blev afholdt af Psykiatrifonden og omhandlede psykiske sygdomme. Det andet omhandlede metoden "Du bestemmer" og det tredje viden om de handicapkompenserende ordninger, jf. tabellen neden for.

Dette mål er opfyldt.

I forbindelse med slutevalueringen gav indsatsgruppen udtryk for, at det set i bakspejlet, ville have været bedre, hvis kurset om psykiske sygdomme havde lagt senere i projektperioden, og dermed på et tidspunkt hvor indsatsgruppen selv havde opnået erfaring med at bringe gruppen tættere på arbejdsmarkedet.

Gennemført fastholdelsessamtaler med virksomhederne

Projektet har igennem hele projektperioden som minimum haft kontakt med både virksomhederne og de borgerne, der er kommet i job, hver 3. måned og ofte oftere alt efter borgerens behov. Der har i denne forbindelse typisk været oftere kontakt med borgerne.

Dette mål er opfyldt.

Udarbejdet formidlingsmateriale, projekthjemmeside og facebookside

Før rekrutteringen af borgerne blev påbegyndt, udarbejdede projektet **informativonspjecer til borgerne og virksomhederne**, samt **oprettede en Facebook side** og en **projekthjemmeside**. På projektets hjemmeside findes der både en beskrivelse af projektet, projektets organisering og metoder, samt link til de to pjecer. Herudover indeholder hjemmesiden kontaktoplysninger på indsatsgruppen.

Målene A5-A7 er opfyldt.

Udarbejdelse af retningslinjer

Projektet har fra start udarbejdet konkrete retningslinjer for sagsbehandlernes arbejde.

Dette mål er opfyldt.

Udarbejdet en samarbejdskontrakt med frivillige mentorer

Projektet har udarbejdet samarbejdskontrakter med de frivillige mentorer, der har indgået i projektet. Der har imidlertid været knyttet færre frivillige til projektet end det var forventet fra start, hvilket dels skyldes, at det har været svært at rekruttere frivillige til denne målgruppe, dels at der ikke har været tilstrækkelige ressourcer til at iværksætte den ekstra indsats, som har været nødvendig for at rekruttere frivillige til målgruppen, jf. afsnittet om erfaringer og læringer.

Dette mål er opfyldt.

Afholdt informationsmøder for de frivillige på de tre frivilligecentre

Projektet afholdte i starten af projektperioden informationsmøder i alle tre frivillighedscentre.

Dette mål er opfyldt.

Table 3-1 Status på aktivitetsmålene

AKTIVITETSMÅL		
Aktiviteter	Mål	Status ved slutevalueringen
A1: Udvikling af samarbejdsmodel	1	✓: Der blev udviklet en samarbejdsmodel tidligt i projektperioden med månedlige møder i indsatsgruppen og halvårlige møder med styregruppen og ledelsen i de enkelte jobcentre.
A2: Antal personer med psykisk sygdom, som skal deltage i projektet	125 Ændret ifb. midtvejsevalueringen	✓: 125
A3: Gennemført tre opkvalificeringsforløb/kurser for indsatsgruppen	3	✓: Der er i 2016 afholdt tre kurser for indsatsgruppen. 1.) en-dags kursus med Psykiatrifonden, og 2.) et to-dagskursus i metoden "Du bestemmer", samt 3.) et en-dags kursus med Specialfunktionen for Job og Handicap om de handicapkompenserende ordninger.
A4: Gennemført fastholdelsesdialog med virksomhederne	1 /virk.	✓: Projektet har minimum kontakt med virksomhederne hver 3. måned, når borgeren er i job. Når borgeren er i virksomhedspraktik er kontakten hyppigere.
A5: Udarbejdet formidlingsmateriale til virksomhederne (pjece)	1	✓: Der er udviklet en pjece til virksomhederne, som er lagt ud på projektets hjemmeside og som også bliver udleveret ved henvendelse.
A6: Udarbejdet hjemmeside om projektet også facebook side	1	✓: Projektet har oprettet en fyldig hjemmeside og en åben facebook side.
A7: Udarbejdet informationsmateriale til borgerne/målgruppen (pjece)	1	✓: Der er udviklet en pjece til borgerne, som er lagt ud på projektets hjemmeside, samt udleveret til borgerne i forbindelse med første kontakt.
A8: Udarbejdet retningslinjer til sagsbehandlerne	1	✓: Der er udarbejdet retningslinjer for sagsbehandlernes arbejde.
A9: Udarbejdet en samarbejdskontrakt med frivillige mentorer	1	✓: Der er udarbejdet og underskrevet samarbejdskontrakter med de frivillige.
A10: Afholdt informationsmøder for de frivillige på de tre frivilligecentre	3	✓: Der er afholdt informationsmøder i de tre frivilligecentre og opsat opslag.

- Angiver at målet er opfyldt.
- Angiver at målet er delvis opfyldt.
- Angiver at målet ikke er opfyldt.

3.3 Resultatmål

3.3.1 Resultatmål på kort sigt

Der er fastlagt i alt fem resultatmål på kort sigt, som ligeledes **alle er nået ved slutevalueringen.**

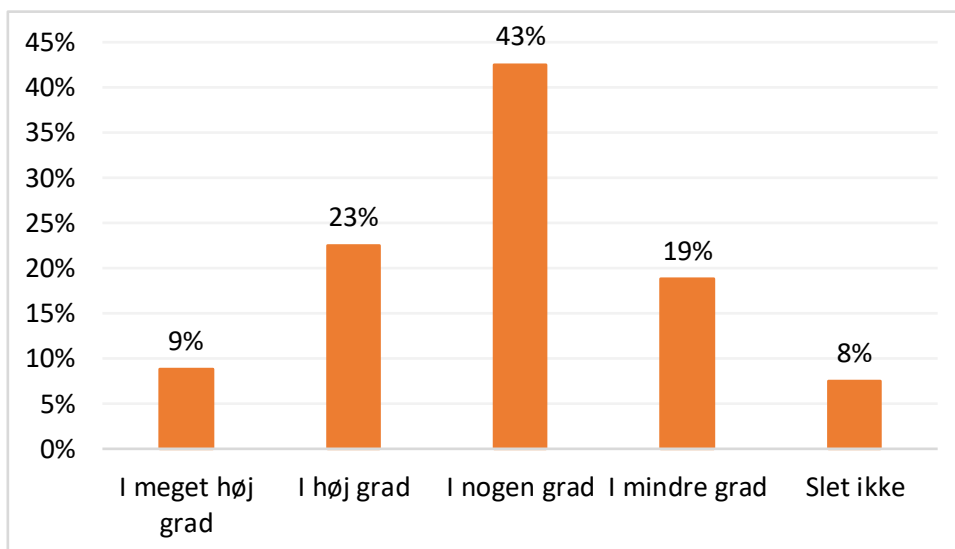
I det følgende gennemgås de enkelte resultatmål.

Antal deltagere, der oplever, at de har fået **øget viden om, hvordan de skal mestre en dagligdag med job**

Et af projektets centrale fokuspunkter har været at sikre, at deltagerne opnår øget viden om, hvordan de skal mestre en dagligdag med job. Dette spørgsmål er de deltagere, der var i projektet i sidste kvartal blevet spurgt om i forbindelse med en survey undersøgelse.

Blandt de 80 personer, der har svaret på spørgsmålet angiver 75 procent, at de i enten meget høj grad, høj grad eller i nogen grad oplever, at de har fået redskaber til at mestre deres hverdag, jf. tabellen neden for.

Figur 3-1 I hvilken grad oplever du, at du har fået redskaber/viden til at mestre din hverdag? n=80

Kilde: Survey blandt 80 deltagere i 4 kvartal 2018

Målet var, at 50 procent af deltagerne skulle opleve, at de havde fået øget viden om, hvordan de skal mestre en hverdag med job. Målet er således opnået.

Dette mål er opfyldt.

Antal personer i indsatsgruppen, der har fået øget viden om, hvordan de **understøtter borgere med psykisk sygdom**

Projektet har anvendt metoden "Du bestemmer", som metodiske afsæt for tilgangen til borgerne, herunder som redskab til sikre, at borgerne selv tager ansvar for at opnå en hverdag med job. Hele indsatsgruppen har deltaget i et 2-dagskursus i metoden i starten af projektperioden og efterfølgende brugt metoden konsekvent i forbindelse med indsatsen overfor projektdeltagerne.

Indsatsgruppen giver alle udtryk for, at de har fået øget og relevant viden om, hvordan de understøtter personer med psykisk sygdom i forhold til at opnå et

dagligdagsliv med job via dels kurset, dels den daglige kontakt med målgruppen.

Dette mål er **opfyldt**.

Antal personer i indsatsgruppen, der har fået øget og relevant viden om, **hvad der skal til for at personer med psykisk sygdom kan mestre et job**

Indsatsgruppen og andre interesserede medarbejdere fra de tre jobcentre deltog i starten af projektperioden (23. maj 2016) i et en-dags kursus afholdt af Psykiatrifonden, som omhandlede psykiske sygdomme og hvad der skal til for, at personer med psykisk sygdom kan mestre et job.

Alle i indsatsgruppen er enige i, at kurset har givet dem en øget indsigt i, hvad der skal til for, at personer med psykisk sygdom kan mestre et job.

Indsatsgruppen gav i forbindelse med slutevalueringen udtryk for, at projektet og det fokuserede arbejde med personer med psykisk sygdom generelt har givet dem et øget indsigt i dette emne.

Dette mål er **opfyldt**.

Antal personer i indsatsgruppen, der har fået **øget og relevant viden om de handicap-kompenserende ordninger**

Indsatsgruppen er ligeledes enige i, at de har fået øget og relevant viden om de handicapkompenserende ordninger, og fortæller i denne henseende, at det især er personlig assistance og muligheden for at anvende mentor i starten, der anvendes, om end det ikke har anvendt det i udprægt grad.

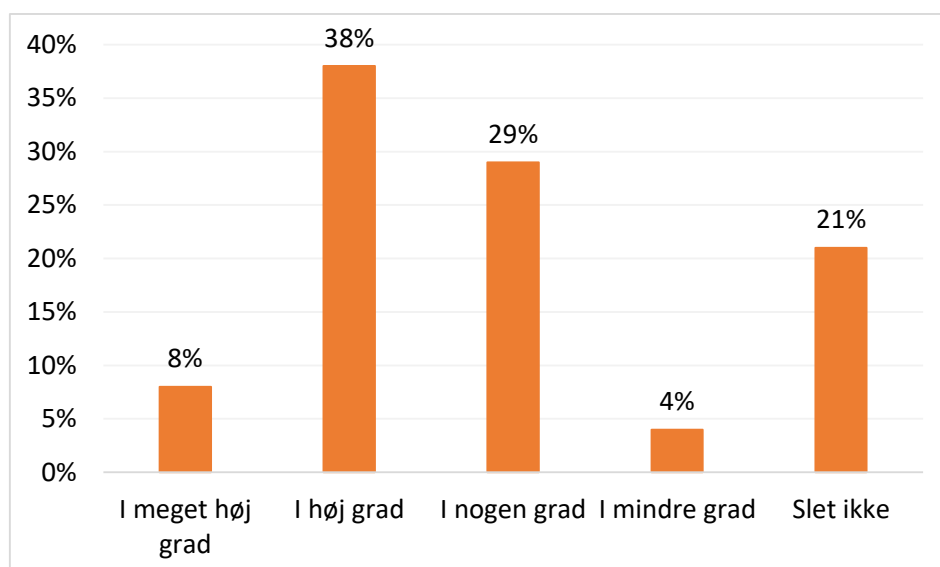
Specialfunktionen Job og Handicap afholdt i starten et kursus for indsatsgruppen om de handicapkompenserende ordninger.

Dette mål er **opfyldt**.

Antal arbejdspladser, som har fået **øget viden om håndteringen af de skåne hensyn den psykiske sårbare har**

Projektet har i forbindelse med slutevalueringen af projektet gennemført en survey blandt de virksomheder, som har haft borgere fra projektet ansat. Surveyen er blevet besvaret af i alt 24 virksomheder.

Figur 3-2 *Oplever I, at projektet har været med til at give jer den indsigt, I har brug for i forhold til at have en medarbejder med psykisk sygdom/sårbarhed i praktik/fleksjob - samt i forhold til at fastholde medarbejderen? n=24.*

I forhold til spørgsmålet om, i hvilket omfang projektet har bidraget til, at de involverede virksomheder har fået øget viden om håndteringen af de skåne hensyn den psykiske sårbare har, så svarer 75 procent af de 24 adspurgte virksomheder, at de i enten meget høj grad (8%), i høj grad (38%) eller i nogen grad (29%) har fået den indsigt, de har brug for i forhold til at have en medarbejder med psykisk sygdom/sårbarhed i praktik/fleksjob - samt i forhold til at fastholde medarbejderen. En af de virksomheder, der svarer "I nogen grad", skriver uddybende, at årsagen hertil er, at de i forvejen har en del erfaringer med at have målgruppen ansat. En anden virksomhed skriver: "Vi har fået større blik for de hensyn og den opmærksomhed, en psykisk sårbare har behov for."

På baggrund af virksomhedernes svar vurderes det, at dette resultatmål ligeledes er opfyldt.

Dette mål er opfyldt.

Tabel 3-2 Status på resultatmålene på kort sigt

RESULTATMÅL PÅ KORT SIGT		
Resultatmål – kort sigt:	Mål	Status ved slutevalueringen
B1: Antal deltagere (målgruppen), der oplever, at de har fået øget viden om, hvordan de skal mestre en dagligdag med job – handlekompetencer.	50 %	✓: 75% svarer, at de i meget høj (9%)/høj grad (23%) eller nogen grad (43%) har fået redskaber/viden til at mestre deres hverdag.
B2: Antal personer i indsatsgruppen, der oplever, at de har fået øget og relevant viden om, hvordan de understøtter personer med psykisk sygdom i forhold til at opnå et dagligdagsliv med job (opnået viden om pædagogiske metoder i forhold til at empower målgruppen).	100 %	✓: Indsatsgruppen fortæller, at de har fået øget og relevant viden om, hvordan de understøtter personer med psykisk sygdom i forhold til at opnå en dagligdag med job. De understreger i relation hertil, at det i høj grad handler om tilgangen og ressourcerne og mulighederne at spotte og tage de rigtige skånehensyn.
B3: Antal personer i indsatsgruppen, der oplever, at de har fået øget og relevant viden om, hvad der skal til for at personer med psykisk sygdom kan mestre et job (kursus afholdt psykiatrifonden).	100 %	✓: Indsatsgruppen er ligeledes enige i, at de har fået øget og relevant viden om, hvad der skal til for at personer med psykisk sygdom kan mestre et job.
B4: Antal personer i indsatsgruppen, der oplever, at de har fået øget og relevant viden om de handicap-kompenserende ordninger.	100%	✓: Indsatsgruppen er også enige i, at de har fået øget og relevant viden om de handicapkompenserende ordninger.
B5: Antal arbejdspladser, der har ansat en person med psykisk sygdom, som har fået øget viden om håndteringen af de skåne hensyn den psykiske sårbare har (Måles i forbindelse med opfølgningssamtalen)	60 %	✓: 75 % af virksomhederne angiver, at projektet i meget høj grad (8%) eller i høj grad (38%) eller i nogen grad (29%) har været med til at give dem den indsigt, de har brug for i forhold til at have en medarbejder med psykisk sygdom/sårbarhed i praktik/fleksjob - samt i forhold til at fastholde medarbejderen.

- Angiver at målet er opfyldt.
- Angiver at målet er delvis opfyldt.
- Angiver at målet ikke er opfyldt.

3.3.2 Resultatmål på lang sigt

På lang sigt handler det om egentlige adfærdsforandringer. I forhold hertil er der fastlagt i alt 5 resultatmål, hvoraf 4 ud af fem er nået. Det sidste resultatmål er der ikke fulgt op på.

I det følgende gennemgås de enkelte resultatmål enkeltvis.

Antal personer, der oplever, at de kan bruge deres handlingskompetencer i hverdagen

Projektet har som mål, at halvdelen af de borgerne, der har deltaget i projektet, skal opleve, at de kan bruge de handlingskompetencer, de har opnået i projektet i forhold til, hvordan de mestrer en dagligdag med job. Der er ikke spurgt direkte ind til, om deltagerne **kan bruge** den viden de har opnået i projektet, men alene om de har opnået viden eller redskaber til at mestre en hverdag. Som angivet under mål B1 ovenfor, så angiver 75 % svarer, at de i meget høj (9%) eller i høj grad (23%) eller i nogen grad (43%) har fået redskaber/viden til at mestre deres hverdag.

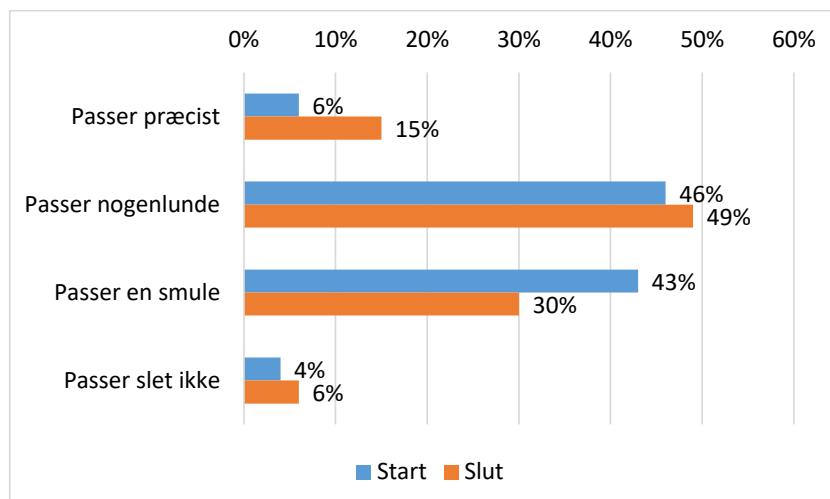
I forbindelse med de surveys, der er gennemført med deltagerne ved opstart og i forbindelse med afslutningen af projektet, har projektet stillet en række andre spørgsmål vedrørende **udviklingen i deltagerne handlingskompetence**.

Deltagerne er blandt andet blevet spurgt om, hvor godt en række konkrete udsagn passer på dem:

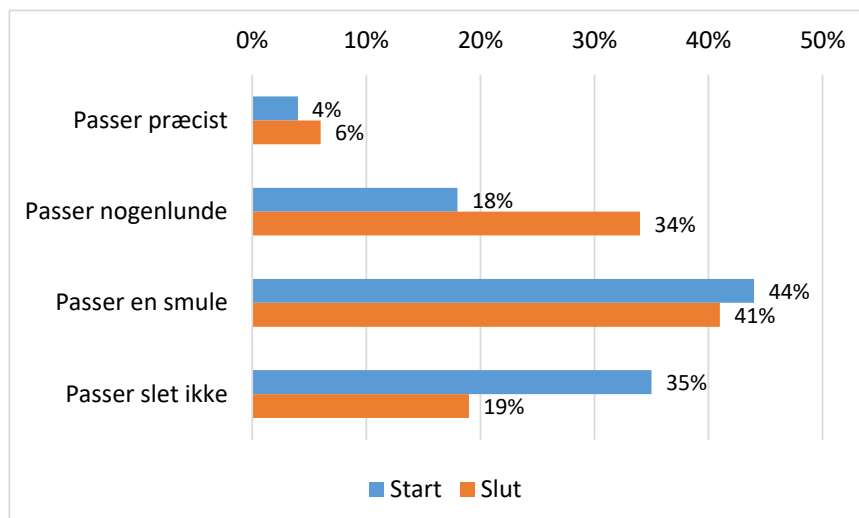
- > Jeg kan altid løse vanskelige problemer, hvis jeg prøver ihærdig nok
- > Jeg er sikker på, at jeg kan håndtere uventede hændelser
- > Når jeg støder på et problem, kan jeg finde flere løsninger
- > Lige meget hvad der sker, kan jeg som regel klare det.

Figureerne nedenfor viser udviklingen i borgernes vurdering af de fire ovenfor listede udsagn fra starten af projektperioden til slutningen af projektperioden. Det skal i denne forbindelse nævnes, at der i start surveyen indgik 114 deltagere, mens der i slut surveyen indgik 80 deltagere. Der er således ikke alle blandt de, der svarede på start surveyen, som også har svaret på slut surveyen.

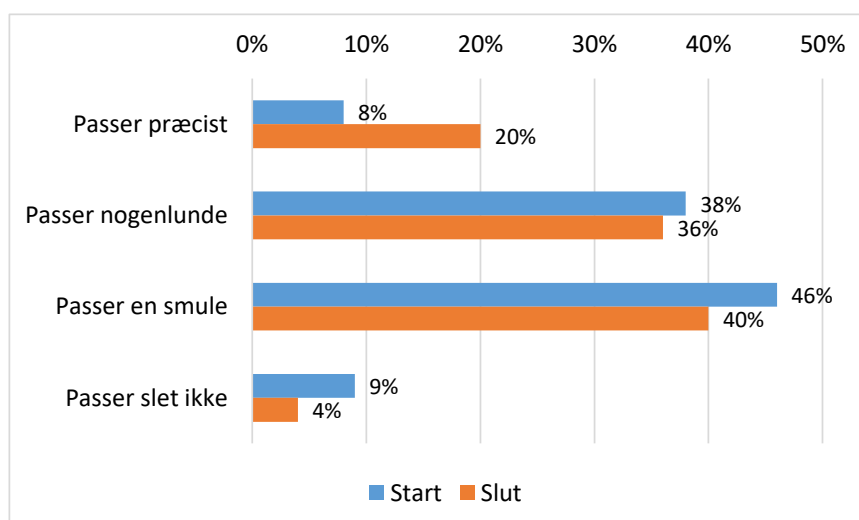
Figur 3-3 *Jeg kan altid løse vanskelige opgaver, hvis jeg prøver ihærdigt nok.*
(Start n=112, slut: n=80)

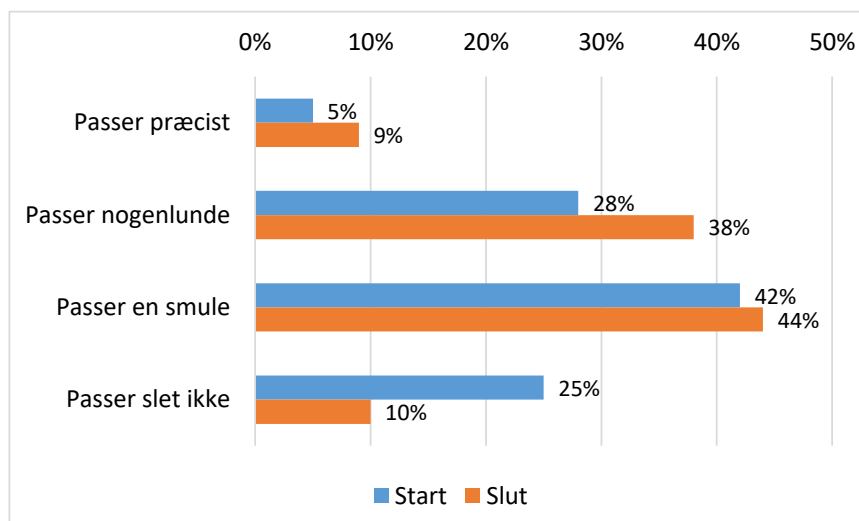
Figur 3-4 Jeg er sikker på, at jeg kan **håndtere uventede hændelser** (Start n=114, slut: n=80)

Figur 3-5 Når jeg støder på et problem, kan jeg **finde flere løsninger**. (Start n=114, slut: n=80)

Figur 3-6 Lige meget hvad der sker, **kan jeg som regel klare det**. (Start n=112, slut: n=80)

De fire figurer ovenfor viser, at projektdeltagerne har øget deres handlingskompetencer i løbet af den periode, de har deltaget i projektet. De er især blevet bedre til at finde løsninger på vanskelige opgaver og/eller opståede problemer, men også til at håndtere uventede hændelser og problemer mere generelt.

På denne baggrund er det vurderingen, at målet om, at halvdelen af deltagerne skal opleve, at de kan bruge deres handlingskompetencer i hverdagen

Dette mål er **opfyldt**.

Antal arbejdspladser, der oplever, at den opnåede viden betyder, at de i dag er bedre i stand til at fastholde målgruppen

Projektet har fra start haft et mål om, at 65 procent af virksomhederne skal opleve, at den viden de har opnået gennem projektet har betydet, at de i dag er bedre i stand til at fastholde målgruppen.

Dette spørgsmål har projektet stillet virksomhederne i forbindelse med det survey, der blev udsendt i 4. kvartal 2018. Det relevante spørgsmål er det samme spørgsmål, som blev afrapporteret i forbindelse med opfølgningen på resultatmål B5, jf. ovenfor. Konkret blev virksomhederne spurgt om, hvorvidt de oplever, at projektet har været med til at give dem den indsigt, de har brug for i forhold til at have en medarbejder med psykisk sygdom/sårbarhed i praktik/fleksjob - samt i forhold til at fastholde medarbejderen. Der er her stillet to spørgsmål i et.

Som nævnt under opfølgningen på resultatmål B5, så angiver 75 % af virksomhederne, at projektet i meget høj grad (8%) eller i høj grad (38%) eller i nogen grad (29%) har været med til at give dem den indsigt, de har brug for i forhold til at have en medarbejder med psykisk sygdom/sårbarhed i praktik/fleksjob - samt i forhold til at fastholde medarbejderen.

På baggrund heraf vurderes dette mål at være opfyldt.

Dette mål er **opfyldt**.

Personer i indsatsgruppen, der oplever, at de kan bruge den viden de har opnået til at støtte målgruppen i at opnå og fastholde et fleksjob

Det er alle i indsatsgruppens vurdering, at de kan bruge den viden, de har opnået i forbindelse med projektet til at støtte målgruppen i at opnå og fastholde et fleksjob. Det gælder både den viden, de har opnået i forbindelse med kurserne i starten af projektperioden, og den viden de har fået i forbindelse med indsatsen overfor deltagerne, herunder de løbende dialoger med deltagerne.

Dette mål er **opfyldt**.

Endelig har projektet haft et mål om, at 40 procent af de personer, der som led i projektet har deltaget borgerens netværk, skulle opleve, at de var blevet bedre istand til at støtte målgruppen i forhold til at få hverdagen med job til at fungere.

Projektet har imidlertid ikke gjort særligt meget brug af hverken deltagernes egne pårørende eller af frivillige, hvorfor det ikke har været relevant at følge op på dette mål. De primære årsager til, at projektet ikke har gjort brug af delta-

gernes pårørende i det omfang, som det var tænkt fra start, er dels, at deltagerne typisk ikke selv har haft lyst til at have dem tilknyttet, dels at en del ikke har haft et særligt stort netværk at trække på, jf. afsnittet om erfaringer og læringer. Årsagerne til, at projektet i mindre grad end tiltænkt har anvendt frivillige er bl.a., at det har krævet flere ressourcer end forventet at rekruttere frivillige til målgruppen. Ressourcer som projektet ikke har haft.

Tabel 3-3 Status på resultatmålene på lang sigt

RESULTATMÅL PÅ LANG SIGT		
Resultatmål – lang sigt:	Mål	Status ved slutevalueringen
C1: Antal personer i målgruppen, der oplever, at de kan bruge deres handlingskompetencer i hverdagen (mestre en dagligdag med job)	50 %	✓: 75 % svarer, at de i meget høj (9%) eller i høj grad (23%) eller i nogen grad (43%) har fået redskaber/viden til at mestre deres hverdag, jf. resultatmål B1.
C2: Antal arbejdspladser, der oplever, at den opnåede viden betyder, at de i dag er bedre i stand til at fastholde målgruppen	65 %	✓: 75 % af virksomhederne angiver, at projektet i meget høj grad (8%) eller i høj grad (38%) eller i nogen grad (29%) har været med til at give dem den indsigt, de har brug for i forhold til at have en medarbejder med psykisk sygdom/sårbarhed i praktik/fleksjob - samt i forhold til at fastholde medarbejderen, jf. resultatmål B5.
C3: Antal personer i indsatsgruppen, der oplever, at de kan bruge den viden de har opnået i forbindelse med projektet til at støtte målgruppen i at opnå og fastholde et fleksjob	100 %	✓: Indsatsgruppen giver udtryk for, at de kan bruge den viden, de har opnået i forbindelse med projektet til at støtte målgruppen i at opnå og fastholde et fleksjob.
C4: Antal personer i netværket, der oplever, at de er bedre istand til at støtte målgruppen i forhold til at få hverdagen med job til at fungere.	40 %	Der er ikke blevet fulgt op på dette mål, da projektet ikke har gjort brug af borgernes netværk i det omfang, som det var tiltænkt.

 Angiver at målet er opfyldt.

 Angiver at målet er delvis opfyldt.

 Angiver at målet ikke er opfyldt.

3.4 Effektmål

Antal oprettede varige fleksjob målrettet målgruppen

Målet for projektet er, at 60 procent af de visiterede fleksjobgodkendte borgere er ansat i fleksjob ved projektafslutning i 2018 og har været det i minimum 6 måneder. I starten af projektperioden blev det endvidere aftalt, at det antal borgere, som blev afklaret til pension ligeledes skulle tælles med i effektmålet.

Indsatsgruppen har i hele projektperioden løbende gennemført registreringer af, deltagernes beskæftigelsesstatus, herunder af hvor mange, der har været i et ordinært job i mere end 6 måneder.

Ved slutevalueringen i starten af december 2018 havde 51 af de 125 deltagere i projektet været i et ordinært job i mere end 6 måneder, svarende til 41 procent. Samtidigt er der 10, som enten har fået en pension eller er i proces i forhold

hertil, jf. tabellen neden for. Dermed er der i alt 61 borgere, der ikke længere er omfattet af jobcentrenes indsats, svarende til 60 procent af det samlede antal deltagere.

Tabel 3-4 Beskæftigelsesstatus på de 125 deltagere. Opgjort ultimo 2018

Beskæftigelse status ultimo november 2018
> 50 i ordinære job
> 75 som har været i job på et eller andet tidspunkt
> 51 har været i job i mere end 6 måneder
> 10 har enten fået pension eller er i proces i forhold til at få pension
> 15 er i virksomhedspraktik
> 3 er på barsel
> 4 er flyttet ud af kommunerne, heraf har en fået job
> 1 er død
> 11 er sygemeldte pga. deres psykiske sygdom
> 5 overgået til anden aktør i forbindelse med, at projektet afsluttes
> 26 ledige. Disse arbejdes der fortsat på, at de kommer i job.

Kilde: Sind Pårørenderådgivning

I øjeblikket er der 15, som er i virksomhedspraktik, hvoraf det forventes, at flertallet opnår et fleksjob. Der er således udsigt til, at effekten kan øges yderligere.

Opgjort lige her og nu og hvis vi regner det antal med, at har fået pension eller er i proces i forhold hertil er målet **nået**.

Effektmål:	Mål	Status ved slutevalueringen
D1: Antal personer i målgruppen, som fastholdes i jobbet i seks måneder eller som har fået pension.	60%	60%

Ledighedslængde forud for deltagelse og omfang af psykisk sygdom i den nære familie

Med til historien hører, at

- > 28 procent havde været ledige i mere end 3 år, da de startede i projektet
- > 39 procent havde været ledige i mere end 2 år før de startede i projektet
- > 45 procent er barn af forældre med psykisk sygdom
- > 36 procent har søskende med psykisk sygdom
- > 29 procent (11 ud af 38) af de, der lever i et parforhold/ægteskab har en samlever/ægtefælle, der har psykisk sygdom
- > 61 procent (11 ud af 36) af de, der har børn, har børn med psykiske udfordringer.

En relativ stor del af projektdeltagerne har således været **ledige i meget lang tid**, da de startede i projektet. Direkte adspurgt fortæller indsatsgruppen, at det har taget mellem 3 måneder og 2 år at bringe deltagerne tættere på arbejdsmarkedet og/eller i job eller at blive afklaret til pension. Størstedelen har taget op mod 2 år. Årsagerne hertil er bl.a., at der er behov for at give plads til at deltagerne kan træde et skridt tilbage og så begynde igen, når de er klar. Det kan ske, når borgernes sygdom stikker hovedet frem og/eller i forbindelse med medicinregulering. Flere af deltagerne har således været indlagt på psykiatrisk sygehus i projektperioden.

Indsatsgruppen fortæller bl.a. i denne henseende om en deltager med OCD, som fik tvangstanker, da han var ude til samtale. Det betød, at han efterfølgende skulle begynde på en ny medicin, som det tog 1½ måned før den virkede.

Den lange afklaringsperiode hænger endvidere sammen med, at der ofte er psykisk sygdom i deltagerens nære omgangskreds, herunder blandt deres børn, samlever/ægtefælle og/eller forældre. Det betyder, at deltagerne ofte har opgaver, de skal varetage i relation til hertil.

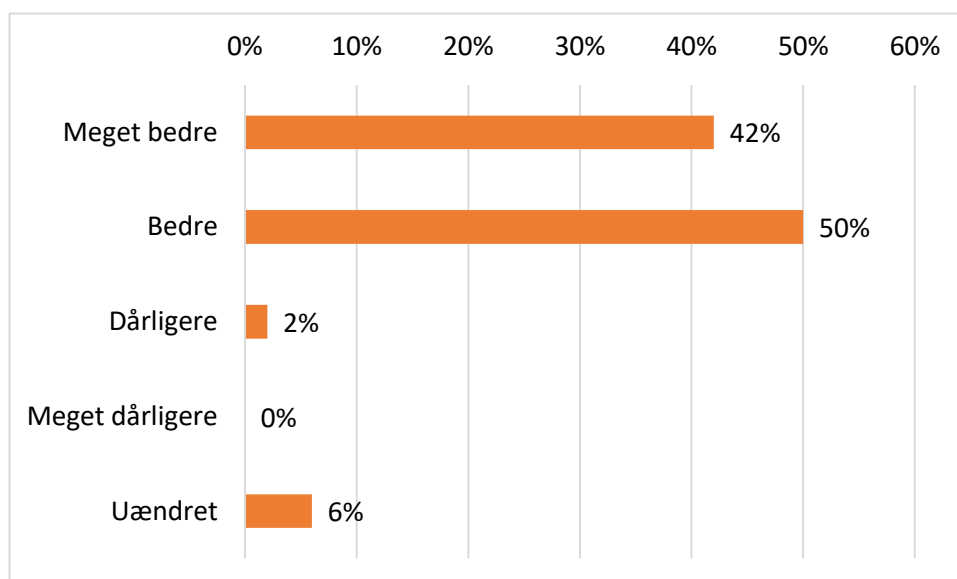
Andre effekter

Udover selve beskæftigelseseffekten, så har projektet rykket deltagerne på en række andre områder, herunder i forhold til deres **handlingskompetence**, jf. ovenfor.

Resultaterne af start og slut surveyene vidner endvidere om, at deltagerens **mentale helbred** ligeledes er blevet forbedret i projektperioden.

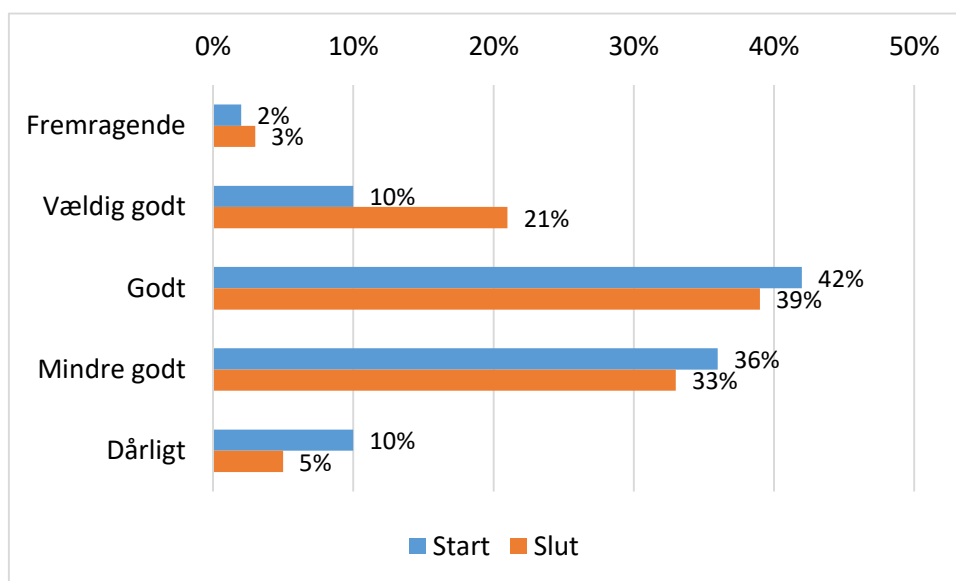
Konkret er de deltagere, der er **kommet i job** blevet bedt om at svare på, hvordan de oplever, at deres **generelle trivsel** er blevet påvirket efter de er kommet i job. Her svarer størstedelen af de 50 deltagere, som er kommet i job, at deres trivsel er blevet enten meget bedre eller bedre (92%), jf. figuren neden for.

Figur 3-7 Hvordan oplever du, at **din generelle trivsel** er blevet påvirket, efter du er kommet i job? Opgjort november 2018. (n=50)

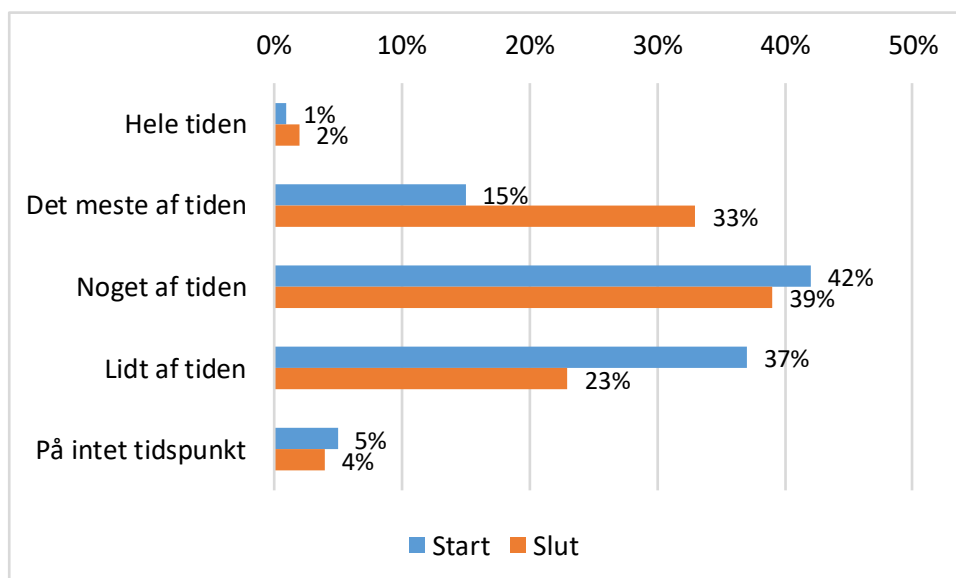
Betragtes det samlede antal deltagere, så giver de ligeledes udtryk for, at deres **helbred** er blevet forbedret, efter de har været en del af projektet. Der er således langt flere, der i forbindelse med slut surveyen (21%) end i forbindelse med start surveyen (10%) svarer, at deres helbred er vældig godt. Der er samtidigt langt færre, der vurderer, at deres helbred er dårligt i forbindelse med slut surveyen (5%) end i forbindelse med start surveyen (10%), jf. figuren neden for.

Figur 3-8 Hvordan synes du dit **helbred er alt i alt**? Opgjort i forbindelse med deltagernes start og afslutning i projektet. (Start n=118, slut n=80)

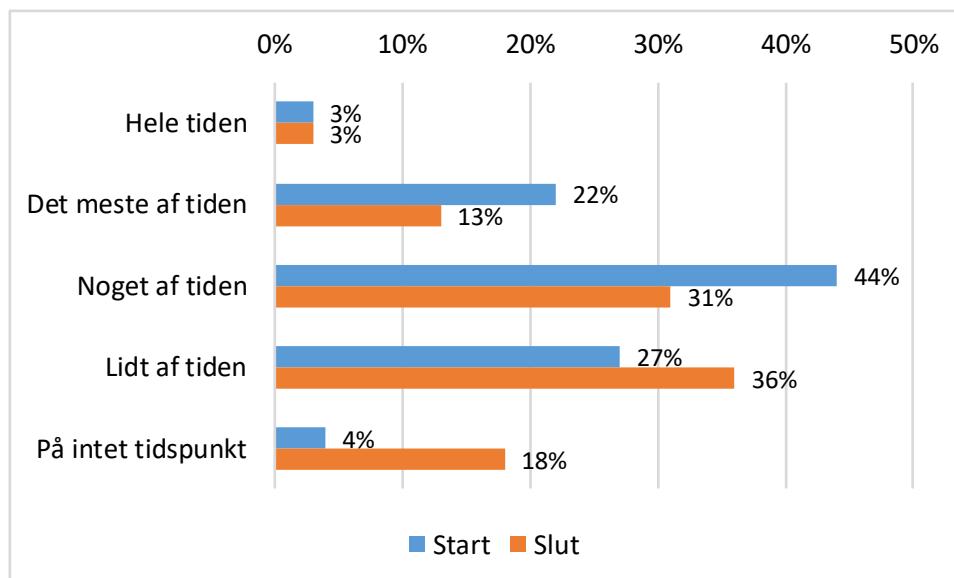
Endelig har en stor del af projektdeltagerne fået det **mentalt bedre** efter at have deltaget i projektet. Der er således en del flere, der angiver, at de har **følt sig rolig og afslappet** det meste af tiden de sidste 4 uger i forbindelse med slut surveyen end i forbindelse med start surveyen, jf. Figur 3-9.

Figur 3-9 Hvor stor en del af tiden i de seneste 4 uger har du følt dig **rolig og afslappet**? (Start n=118, slut n=80)

Der er samtidigt langt flere, der angiver, at de på intet tidspunkt eller kun lidt af tiden har **følt sig trist til mode** inden for de seneste fire uger i forbindelse med slut surveyen end i forbindelse med start surveyen, jf. Figur 3-10.

Figur 3-10 Hvor stor en del af tiden i de seneste 4 uger har du følt dig **trist til mode**?
(Start n=118, slut n=80)

Det forhold, at deltagerne har fået det bedre både helbredsmæssigt og mentalt, samt har styrket deres handlingskompetencer betyder, at de alt andet lige er kommet tættere på arbejdsmarkedet. Nogle af dem er kommet i job og andre vil måske komme det på den lidt længere bane. Interessant i denne sammenhæng er, at størstedelen af de, der er kommet i job angiver, at de har fået det enten meget bedre eller bedre trivselsmæssige efter de er kommet i job, jf. Figur 3-7. Et job kan således i sig selv være et middel i forhold til øget trivsel.

Borgernes udsagn i forbindelse med spørgsmålet om, hvorvidt de i øvrigt har bemærkninger til projektet, vidner endvidere om, at deltagerne har været glade for at deltage og for projektets tilgang:

"Jeg er meget positiv overfor projektet. Det gør en stor forskel at ens kontaktperson er en projektmedarbejder, der arbejder efter "du bestemmer" metoden, i stedet for en almindelig sagsbehandler. Man kan bruge mere støtte, hjælp og sparring med at komme tilbage på arbejdsmarkedet, når man har psykiske udfordringer, og det har jeg oplevet at få i projektet. Jeg tror det hele sikkert ville betale sig på bundlinjen at implementere projektet permanent i landets kommuner".

"Jeg er ikke et øjeblik i tvivl om at uden dette forløb ville jeg have haft meget svært ved at finde det perfekte job, som jeg har nu og det perfekte job betyder næsten alt fht. at finde en ny balance i livet".

"Jeg har hidtil ikke oplevet noget bedre projekt som kan måle sig med dette. Tusind tak".

"Jeg oplever at være for syg særligt fysisk i forhold til at få noget særligt ud af et arbejdsliv. Ville ønske at jeg for 5-10 år siden var blevet præsenteret for et projekt som dette"

4 Erfaringer og læringer

Projektet har gennem projektperioden gjort en række værdifulde erfaringer og læringer i forhold til både samarbejdsmodellen, indsatsen overfor borgerne, herunder med brugen af metoden "Du bestemmer" og med rekrutteringen og inddragelsen af frivillige og pårørende. Nogle af de neden for præsenterede erfaringer er blevet opsamlet i forbindelse med midtvejsevalueringen andre i forbindelse med slutevalueringen. Der vil således være en del gentagelser fra midtvejsevalueringen.

Samarbejdsmodellen – SIND Pårørende rådgivning-de tre jobcentre-virksomhederne:

- > Det er projektets erfaring og læring, at det er vigtigt, at der på forhånd og dermed inden projektstart, er indgået konkrete aftaler om **rolle- og ansvarsfordelingen** og om, hvor **mange borgere de enkelte jobcentre er forpligtede til at visitere til projektet**. I forhold til sidstnævnte har det betydet, at projektet ikke har skullet bruge tid på at drøfte dette spørgsmål efterfølgende.
- > Det er endvidere projektets erfaring, at det er vigtigt, at **tilliden til og respekten overfor hinanden er etableret fra start**, så ressourcerne kan bruges på den fælles indsats i forhold til at få borgerne afklaret og i job. Det er i denne henseende endvidere projektets erfaring, at det har været en fordel, at lederen af SIND Pårørenderådgivning **tidligere har været ansat i et jobcenter**, samt at de øvrige projektmedarbejdere fra Sind Pårørenderådgivning tidligere har samarbejdet med jobcentre. Lederen var den, der tog de første snakke med jobcentrene inden ansøgningen om midler til projektet blev udarbejdet og sendt.
- > Den aktive **inddragelse af en medarbejder fra hver af de tre deltagende jobcentre i indsatsgruppen**, samt de halvårige møder mellem SIND Pårørenderådgivning og repræsentanten fra jobcentret og dennes leder, har haft stor betydning for ejerskabet i de tre jobcentre, herunder ikke mindst for den løbende udbredelse af de erfaringer, der er gjort i projektperioden. Den løbende og aktive inddragelse af de tre jobkonsulenter fra de tre tilknyttede jobcentre har været muliggjort af, at projektet har frikøbt dem ca. 15 timer pr uge. De har således været frikøbt til at indgå i projektet.
- > I forhold til samarbejdet i indsatsgruppen giver de tre jobcenter medarbejdere udtryk for, at det har været **tidskrævende**, at de både har skullet registrere alle aktiviteterne i projektet i projektets registreringssystem og i deres eget system. Men registreringerne i projektets registreringssystem har muliggjort, at projektet løbende har kunnet følge med i fremdriften både hvad angår antal deltagere i alt og beskæftigelsesstatus på de enkelte deltagere. Derudover har projektets egne registreringer været vigtige som dokumentation ift. hvor meget målgruppen har behov for af kontakt og opfølgning.
- > Samarbejdet har ifølge indsatsgruppen endvidere givet dem **mulighed for at reflektere over, hvad det er, der gør en forskel** i forhold til at få målgruppen tættere på arbejdsmarkedet og i job. Det har ifølge indsatsgruppen været

med til at løfte indsatsen kvalitetsmæssigt og højnet deres faglighed enkeltvis. Der bliver i denne henseende peget på, at det har givet meget, at de enkelte i indsatsgruppen har haft forskellige kasketter på og har kunnet bidrage med forskellig viden og erfaring.

- > Endelig peger de tre jobcentre på, at samarbejdet med SIND har været med til at legalisere, at de har kunnet se ud over det politiske fokus og udfordret de lovgivningsmæssige rammer. Samarbejdet har endvidere været med til at åbne flere døre hos virksomhederne.
- > Det er endvidere erfaringen og læringen, at det har været meget nyttigt at have en følgegruppe bestående af både politiker, øverste leder i Jobcenter Aarhus, virksomhedsejer m.m., samt en styregruppe med repræsentanter fra ledelsen i de deltagende Jobcentre og fra SIND Pårørenderådgivning. Det har givet den nødvendige ledelsesopbakning og -fokus.
- > I forhold til virksomhederne er det læringen, at virksomhederne tager godt imod projektet, og at de som hovedregel gerne vil have målgruppen i praktik. Det er samtidigt en væsentlig læring, at det er vigtigt, at der skabes tætte relationer til virksomheder og relationer, som er baseret på gensidig tillid. Det er projektets erfaringer, at det forudsætter løbende dialog med virksomhederne og tæt opfølgning, samt at det er den samme konsulent, som har dialogen med virksomheden over tid.
- > Projektet havde fra start planer om at gøre virksomhederne meget klogere hvad angår psykisk sygdom, men dels har der ikke været den efterspørgsel efter konkret viden, som projektet havde forventet, dels har projektet heller ikke haft de nødvendige ressourcer til at gennemføre informationsmøder på alle de involverede virksomheder. Så det blev fravalgt relativ tidlig i projektperioden. Projektet har dog løbende og som minimum haft kontakt med de virksomheder, der har haft borger i job hver tredje måned, hvilket bl.a. er noget af det hovedparten af de 24 virksomheder, der indgår i surveyen roser projektet for.
- > Projektet fortæller i denne henseende, at den tætte opfølgning og løbende dialog med virksomhederne, er noget af det, de har lagt stor vægt på, herunder på at facilitere en god relation mellem borgeren og virksomheden. Det er i denne henseende projektets erfaring, at den tætte relation har været afgørende for, at det har kunnet lade sig gøre at få virksomheder til at bidrage i det omfang, de har gjort.
- > Flere af virksomhederne har endvidere tilkendegivet, at det har været en stor fordel, at de medarbejdere, der har haft kontakten med virksomhederne, har haft et stort kendskab til den enkelte borger, og har siddet med ved bordet, når der skulle træffes beslutninger. Eksempelvis siger en virksomhed: "Det har haft en særlig betydning, at Jane fra Rampen har været en del af processen siddet med ved bordet og sikret, at borgeren har været med og haft indflydelse på alle aftaler vi undervejs har besluttet - og hun har været tæt på borgeren i processen".

- > Nogle af virksomhederne har efterlyst **informationer om, hvad borgerne fejler**. Men det er en central regel fra projektets og jobcentrenes side, at de ikke italesætter borgernes diagnoser overfor virksomhederne, men alene hvilke skånehensyn den enkelte har udover deres faglige og personlige kvalifikationer. Det skyldes dels, at det kræver borgeres samtykke at omtale deres diagnose, dels og i overensstemmelse hermed og med projektets grundprincip, at det er borgeren selv, der bestemmer om, de har lyst til at sætte ord på deres diagnose. Projektet har hjulpet dem med at formulere, hvad de kunne sige, hvis de har efterspurgt det.
- > Det er projektets erfaringer, at virksomhederne ofte efterspørger **individuel rådgivning** om den enkelte, herunder sparring om, hvad der er det rigtige at gøre i konkrete situationer.

Indsatsen overfor borgerne:

- > Det er projektets erfaringer, at
 - > 67 procent af deltagerne er **kvinder**
 - > 63 procent af deltagerne er **40 år eller derover**
 - > 32 procent har en videregående uddannelse
 - > 28 procent har højst en 9. eller 10. klasse afgangseksamen
 - > 71 procent har mere end 5 år erhvervs erfaring
 - > 8 procent har ingen eller mindre end et års erhvervs erfaring.
 - > 37 procent har været ledige i mere end 2 år
 - > 28 procent har været ledige i mere end 3 år.
- > Det er endvidere erfaringen, at en relativ stor del af borgerne er **børn af psykisk syge forældre og selv har børn, som har psykisk sygdom**. Konkret er 45 procent barn af en eller to forældre med psykisk sygdom og 61 procent af dem der har børn, har børn med psykiske udfordringer. En del har endvidere **misbrugsproblemer**. Der er således typisk tale om en gruppe med relative massive problemer og et **svag netværk**.
- > I forhold til spørgsmålet om, hvad der kendetegner de borgere, som det har været **sværest at rykke**, peger indsatsgruppen på følgende karakteristika:
 - > dem der har en faglig ambition, som er helt urealistisk.
 - > dem der ikke har den nødvendige selvindsigt.
 - > dem der har manglende vilje i forhold til at tage ansvar for egen situation. Det er typisk, dem der har været for længe i systemet
 - > dem der har social angst (De er svære at få ud)
 - > dem der helt har opgivet og kun vil have pension.

Udfordringen er, at give dem den **nødvendige selvindsigt** og **realistiske mål** og **fortsat bevare deres motivation**. Det vigtigste er, at de har **viljen og en tilstrækkelig selvindsigt**.

- > Det er læringen, at det er meget vigtigt at have fokus på at **finde frem til, hvad det er, der motiverer den enkelte** og i den forbindelse have fokus på det hele menneske.

- > Det er endvidere ifølge indsatsgruppen vigtigt, at de **selv tager ansvar** for at finde frem til, det de gerne vil i det omfang de har ressourcerne hertil. Her har brugen af metoden "Du bestemmer" været meget central, jf. omtalen af metoden neden for. Indsatsgruppen understreger i den forbindelse, at det samtidigt er vigtigt at **vise, at man tror på dem og har forventninger til dem**.
- > Det er også en læring, at målgruppen i takt med at de bliver afklaret og motiveret kan **ændre syn på, hvad det er de vil**. Indsatsgruppen fortæller i denne henseende om en af borgerne, som har været i projektet i 2 år. Vedkommende gav i starten udtryk for, at hun aldrig ville tilbage til sit oprindelige erhverv som pædagog. Men her små 2 år senere er hun kommet så langt, at hun italesætter, at hun savner sig faglige identitet, og at hun måske gerne vil tilbage til pædagogerhvervet igen.
- > Det er projektets generelle erfaring, at **der skal bruges relativ lang tid på at motivere og afklare de enkelte borgere**, inden de er klar til at deltage i praktikforløb. Det er i denne henseende erfaring, at deltagerne typisk er langt fra arbejdsmarkedet, når de starter i projektet. De har samtidigt ofte tidligere været i flere kortvarende virksomhedspraktikker uden det har ført til noget. Det betyder, at der ofte skal bruges en del tid på at motivere dem til at starte på endnu et praktikforløb og/eller fleksjob på få timer.
- > Når det tager lang tid at afklare dem, skyldes det endvidere, som nævnt, at borgerne indimellem kan være nødt til at **træde et skridt tilbage igen** og eventuelt holde en pause, hvis deres sygdom pludselig forværres og/eller de skal have indkørt ny medicin, som tager tid før det virker. Forværringerne kan i nogle tilfælde være relateret til indsatsen og her til, at borgerne ikke selv er helt klar over præcis, hvad det er der vil stresser dem i en jobsituation før de oplever det.
- > Det er samtidigt erfaringen og læringen, at det er afgørende, at der bruges **den nødvendige tid** til at opbygge en tillidsbaseret relation og til at gøre dem klar til at tage deres egne beslutninger og vurderinger. Det er i denne henseende projektets erfaring, at det kan være en fordel, at afklaringen sker i regi af SIND Pårørenderådgivning, da borgerne så ikke på samme måde frygter, at det de fortæller kan få konsekvenser for deres forsørgelse og/eller børn.
- > I tråd hermed er det erfaringen, at det er nødvendigt, at **indsatsen er fleksibel**, idet afklaringsfasen er forskellig fra person til person, herunder behovet for antal møder og tidspunkterne for afholdelsen af møderne. Flexibiliteten er endvidere nødvendig, idet der kan være nogle, som får det værre sygdomsmæssigt undervejs og/eller som har behov for tage sig af egne pårørende med psykisk sygdom.
- > Projektet har rigtig **gode erfaringer med tilgangen "Du bestemmer"** i forhold til denne målgruppe, idet den giver mulighed for, at der er den nødvendige rum og tid til, at borgeren kan "følge med". Metoden understøtter således **fleksibiliteten** i indsatsen. Det understøtter samtidigt opbygningen af en tillidsbaseret relation og dermed grundlaget for, at der kan arbejdes videre med borgerens mål. Indsatsgruppen peger i relation hertil, at metoden i

høj grad også er med til at give borgeren et **medansvar for indsatsen og for eget liv**, samt en erkendelse af, at de har ret til at komme til orde.

- > Projektet har også gode erfaringer med at **nedskrive de aftaler, der indgås**. Konkret foregår det ved, at aftalerne indskrives i indsatsplanen og at borgeren får en kopi heraf ved hvert møde. På den måde er det begge (borger og kontaktperson), der har ansvar for at følge indsatsen ud i livet. Indsatsgruppen fortæller i forbindelse hermed, at de giver borgerne opgaver fra gang til gang, og at borgerne i tråd med den metodiske tilgang er med til at definere, hvad der kan lade sig gøre.
- > En vigtig læring ifølge indsatsgruppen er, at man skal kunne lide at arbejde med målgruppen.
- > Endelig er det erfaringen og læringen, at det er meget **vigtigt, at den løbende og tætte kontakt fortsætter, når borgerne er ude i virksomhederne**, således det er muligt at forebygge tilbagefald.
- > Det forhold, at det har taget længere tid at afklare målgruppen end forventet har betydet, at projektet har måtte stoppe indtaget af deltagere i april 2018, således der var den nødvendige tid til at bistå deltagerne inden projektet sluttede. Det har betydet, at projektet måtte lukke for indtaget, da de nåede 125 deltagere. Målet var 165 deltagere.
- > I forhold til selve indsatsen er det erfaringen, at det har været godt, at der har været en **fastlagt en fælles tilgang fra starten** i form af metoden "Du bestemmer".
- > Cafemøderne har ifølge indsatsgruppen fungeret rigtig godt. Især når det har været en af borgerne selv, der har stået for det. Her finder de ud af, at der er andre ligesom dem. Så brugen af **Peer-guides** er et redskab, som virker særligt godt i forhold til målgruppen.

Rekrutteringen af frivillige og pårørende:

- > Det er erfaringen, at det har **taget længere tid end forventet at rekruttere frivillige til projektet**. Projektet har i denne henseende oplevet, at der i dag er stor konkurrence om brugen af frivillige, herunder at det at være frivillige i forhold til personer med psykiske sygdomme ikke har været helt så populært som at være frivillige i forhold til flygtninge og børn/unge generelt.
- > Det har i denne henseende vist sig heller **ikke at være behov for helt så mange frivillige som forventet**. Det skyldes dels, at de frivillige – i tråd med metoden "Du bestemmer" - kun bruges i det omfang, den enkelte borger selv ønsker det og det i øvrigt giver mening, dels at flere af borgerne har tilknyttet en støtteperson i forvejen, hvorfor det ikke i alle tilfælde har været relevant også at have en frivillig tilknyttet.
- > Det er endvidere projektets erfaring, at det tager **lang tid, inden en borger er klar til at få en frivillig**. Mange af dem, opfatter ikke sig selv, som en der har behov for at have tilknyttet en frivillig (trods så spinkelt et netværk).

Samtidigt har en del svært ved at tror på, at der er frivillige, som vil bruge tid på dem uden at få penge for det.

- > Projektet har fra start **valgt primært at gå efter modne frivillige**, da det kræver en vis modenhed at kunne optræde i rollen som frivillig støtteperson for personer med psykisk sygdom. Det er projektets erfaring, at det har været et rigtigt valg. Projektet har dog også gjort brug af yngre frivillige i de tilfælde, hvor det har givet mening at matche unge borgere med unge frivillige, så de havde nogle de kunne spejle sig mere direkte i.
- > Det har været en udfordring, at der **ikke er en kultur for at anvende frivillige i jobcentrene**. Det har derfor ikke været naturligt at italesætte dette tilbud i jobcentre regi. De frivillige, der er tilknyttet borgerne, er sket via SIND Pårørenderådgivning.
- > Trods det relative lille brug af frivillige mentorer er det erfaringen, at **det giver god mening**, idet en del af borgerne, som nævnt, næsten ingen social kontakt har. Det er således også erfaringen, at de borgere, der har haft frivillige tilknyttet har været meget glade for det og givet udtryk for, at de var glade for, at der var nogen, der gad bruge tid på dem.
- > I forhold til **inddragelsen af de pårørende**, har det vist sig, at langt de fleste borgere ikke var interesseret i at involvere deres pårørende/nær bekendte i den del af indsatsen, der vedrører deres vej tilbage på arbejdsmarkedet, hvorfor der heller ikke har været et så stort behov for pårørende, som først antaget. Her har projektet været tro mod metoden "Du bestemmer" og ladet deltagerne helt selv bestemme, om de ønskede deres pårørende involveret. Der er dog flere, der har haft deres pårørende med til de individuelle samtaler. Derudover har de pårørende haft mulighed for at deltage i gruppe forløb for pårørende i SIND Pårørenderådgivning (SPR), samt få et kort individuelt forløb som pårørende i SPR.

5 Samlet vurdering

Det er evaluators vurdering, at der på alle måder er tale om et meget veldrevet projekt, som både har formået at nå alle de fastsatte mål og samtidigt formået at få det bedst mulige ud af det tværfaglige samarbejde mellem SIND Erhverv (som projektet er omdøbt), de tre jobcentre og virksomhederne. Projektet har samtidigt opnået en række centrale læringer i forhold til, hvordan **fleksjobgodkendte ledige med psykisk sygdom og psykisk sårbarhed** kommer tættere på arbejdsmarkedet og/eller opnår et fleksjob, og dermed en fast tilknytning til arbejdsmarkedet.

Taget i betragtning hvor langt målgruppen var fra arbejdsmarkedet fra start, er det evaluators vurdering, at andelen, som har opnået og fastholdt et ordinært job i mere end seks måneder, er relativ høj. Det samme gælder andelen som det er lykket at flytte, hvad angår borgernes selvopfattede helbred, trivsel og handlingskompetence. Det er således en relativ stor andel af deltagerne, som i løbet af projektperioden har **forbedret deres generelle trivsel og mentale helbred**, samt deres **handlingskompetencer**, givet deres udgangspunkt. Hermed er

de alt andet lige kommet tættere på arbejdsmarkedet. Det vidner om, at de metoder og tilgange, som projektet har anvendt, har været virkningsfulde, herunder det tværfaglige samarbejde.

Evaluators vil især fremhæve det tætte og fokuserede samarbejde mellem SIND Pårørenderådgivning og de tre jobcentre i indsatsgruppen og mellem indsatsgruppen og virksomhederne, som værende meget centralt for projektets resultater, herunder den gensidige tillid, som dette samarbejde har været funderet på. Herudover er der ingen tvivl om, at brugen af metoden "Du bestemmer" i forhold til den konkrete målgruppe har været med til at understøtte både borgerens progression og **tilliden** mellem borgerne og projektmedarbejderne i indsatsgruppen. Den har endvidere muliggjort, at borgerne har fået den **nødvendige tid** og **rum** til at udvikle deres jobparathed, samtidigt med at den har gjort dem **medansvarlige** for vejen dertil. Såvel tilliden som den nødvendige fleksibilitet og tid, samt ikke mindst understøtningen af borgerens egne valg har været væsentlige for borgernes efterfølgende sandsynlighed for at komme i beskæftigelse og blive fastholdt. Projektets centrale erfaring i denne henseende er, at motivationen kan vokse frem, hvis der er den nødvendige tid hertil, og borgerne får lov til at selv at bestemme.

Projektet har også opnået lærerige erfaringer med brugen af **frivillige og pårørende**. Om end brugen af hverken frivillige eller pårørende har haft det omfang, som det var tænkt, at der var behov for fra projektstart. Brugen af pårørende har i denne henseende vist sig at være mindre relevant end tænkt, mens brugen af frivillige har vist sig at være relevant under de rette forudsætninger. Det skal bl.a. helst være voksne og gerne nogle med erhvervmæssig baggrund. Samtidigt skal der tages hensyn til, om borgeren i forvejen har tilknyttet en støttekontaktperson, som dækker borgerens behov for støtte, samt og ikke mindst om det er relevant for borgerens afklaring. Projektet er ikke tvivl om at et øget brug af frivillige ville have været relevant, hvis der havde været de nødvendige ressourcer til at finde de rette personer.

Projektet vil efter 1. januar 2019 blive forankret i de to af de tre jobcentre, som har deltaget i projektet. Det drejer sig om Jobcenter Aarhus og Jobcenter Odder. Til forskel fra i dag vil det fremover være sagsbehandlerne i fleksjobgrupperne, der vil have det løbende og tætte samarbejde med SIND Erhverv, og ikke som i dag jobkonsulenterne. Hvordan samarbejdet skal foregå i praksis, er endnu ikke helt på plads, herunder heller ikke om og i givet fald hvordan, der kan etableres et erfaringsudvekslingsforum ligesom det indsatsgruppen har haft og draget stor nytte af.